24/08/2021

ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ: “Χωρίς το σχολείον περιπατούμεν εις το σκότος”

/ Ορθόδοξες Προβολές

Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός θεωρείται διδάσκαλος του Γένους - όχι με την έννοια του εκπαιδευτικού – αλλά με την σημασία του δασκάλου ολόκληρου του Γένους, όλων των ηλικιών και όλων των εποχών.

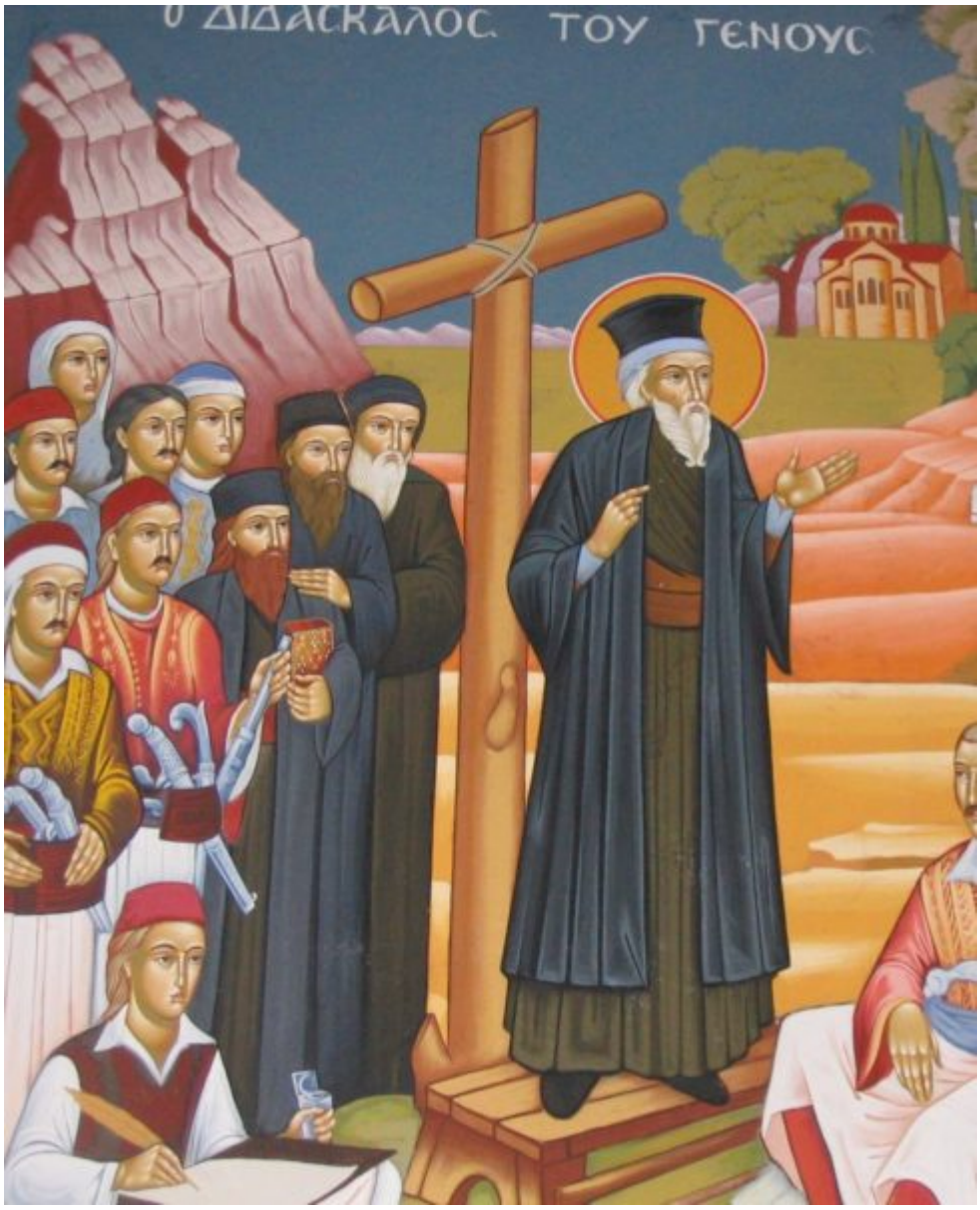

Του Συμεών Τριανταφυλλίδη

Ο λόγος του, παρόλο που απευθύνεται στις ανάγκες των ανθρώπων της εποχής του, εξακολουθεί να είναι διαχρονικός έως τις ημέρες μας. Κατά τη διάρκεια των χρόνων που έζησε ο Άγιος Κοσμάς, ο λαός μας υπέφερε καθώς ζούσε σκλαβωμένος από τους Τούρκους κατακτητές.

Το πλήθος του ελληνικού λαού βρισκόταν υπό του σκότος της αμάθειας. Ο Άθεος διαφωτισμός διαφέντευε και η αιμορραγία των εξισλαμισμών είχε εξαπλωθεί από την μία έως την άλλη άκρη της χώρας. **Αυτές ήταν και οι αιτίες που αφύπνισαν τη συνείδηση του Αγίου Κοσμά και εγκατέλειψε τον ησυχαστικό βίο της αγιορείτικης πολιτείας, ξεκινώντας να περιοδεύει από πόλη σε πόλη και από χωριό σε χωριό.**

Ο Άγιος σε όλη αυτή τη διάρκεια των περιοδειών του, διέκρινε την έλλειψη σχολείων. Επισκεπτόταν τόπους που είχαν μεγάλο πλούτο αλλά δεν είχαν σχολεία. **Έτσι επιδίωξε να ιδρύσει σχολεία όπου ήταν δυνατόν.** Σχολεία του υπήρξαν οι Εκκλησίες, οι κάμποι, τα βουνά, οι πλατείες. Οι μαθητές του απαρτιζόταν από κάθε ηλικία, μικροί και μεγάλοι. Τον ρόλο του άμβωνα κατείχε ένα σκαμνί.

Απαραίτητο έκρινε λοιπόν να αναφερθεί στις διδαχές του για την αναγκαιότητα της ύπαρξης σχολείων. Παρότρυνε έντονα τους γονείς να φροντίσουν την ίδρυση ελληνικού σχολείου, προκειμένου να διδαχθούν τα παιδιά τους και η νεότερη γενιά γράμματα. Τόνιζε την αναγκαιότητα της ελληνικής γλώσσας καθώς το Ευαγγέλιο είναι γραμμένο σε αυτή τη γλώσσα, όπως συνήθιζε να διδάσκει.
Ενώ την ευθύνη για την ίδρυση και τη συντήρηση των σχολείων την έριχνε στους ιερείς και τους προεστούς του τόπου.

Έλεγε συγκεκριμένα:

“Δεν εβλέπετε ότι αγρίωσε το Γένος μας από την αμάθειαν και εγίναμεν ωσάν θηρία; Διά τούτο σας συμβουλεύω να κάμετε σχολείον, δια να εννοήτε το άγιον Ευαγγέλιον και τα λοιπά βιβλία”.
“Καλύτερον, αδελφέ μου, να έχεις ελληνικόν σχολείον εις την χώραν σου παρά να έχεις βρύσες και ποτάμια και ωσάν μάθεις το παιδί σου γράμματα, τότε λέγεται άνθρωπος. Το σχολείον ανοίγει τας εκκλησίας. Το σχολείον ανοίγει τα μοναστήρια”.

Μέσα από τις επιστολές του που διασώζονται, διαπιστώνουμε ότι απευθύνεται σε σχολεία που είχε ιδρύσει στα χωριά Ζάλλογο, Μουζίνα, Χάλιο, Συρακάτες, Χειμάρρα, Βαριάδες, Δρόβιανη, Σενίτσα, Πρέβεζα. Από το φλογερό ύφος των κηρυγμάτων του, που πραγματοποιούσε από άκρη σε άκρη, διακρίνουμε τον τρόπο με τον οποίο ξεσήκωνε τους πιστούς χριστιανούς με σκοπό να ιδρύσουν σχολεία. **Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα με τις γυναίκες της Χειμάρρας που τις είδε να φορούν φλουριά και τις παρατήρησε απευθυνόμενος σε όλους τους κατοίκους λέγοντας,** ότι ανθρώπους τους κάνουν τα σχολεία και όχι τα φλουριά. Οι γυναίκες τότε πρόσφεραν τα φλουριά τους μπροστά στα πόδια του Αγίου προκειμένου να ξεκινήσει η ίδρυση του σχολείου στην περιοχή τους.

Επίσης, ο Άγιος Κοσμάς προέτρεπε μοναστήρια που είχαν στην κατοχή τους μεγάλη περιουσία, να την διαχειριστούν με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να ιδρύσουν σχολεία. Γεγονός είναι ότι σε όλα τα μοναστήρια της Βορείου Ηπείρου είχαν ιδρυθεί και λειτουργούσαν σχολεία.
Δικαίως μπορούμε να πούμε ότι ο Άγιος Κοσμάς συνέβαλε ουσιαστικά στην

ανάσταση του Γένους, καθώς υπολογίζονται τουλάχιστον σε χίλια τα μικρά σχολεία που ίδρυσε και σε διακόσια τα μεγάλα.

Είναι απαραίτητο να αναφερθούμε στην αναγκαιότητα του σκοπού της ίδρυσης του ελληνικού σχολείου και της διατήρησης της ελληνικής γλώσσας, που τόνιζε ο Άγιος. Ο Πατροκοσμάς ανέφερε στις διδαχές του πως το σχολείο είναι φως και πως φωτίζονται οι άνθρωποι από αυτό.
Περιέγραφε πως: *"Το σχολείον φωτίζει τους ανθρώπους. Ανοίγει τα ομμάτια των ευσεβών και ορθοδόξων χριστιανών να μανθάνουν τα μυστήρια".*

Επίσης χαρακτηριστικό είναι ότι θεωρούσε τα ελληνικά ικανά να φωτίζουν και να λαμπρύνουν τον νου του ανθρώπου που μαθητεύει. **Παρομοίαζε τον τρόπο που φωτίζει ο ήλιος την γη και τα αστέρια όταν τα διακρίνουν τα ανθρώπινα ματιά μακριά, σαν να βλέπουν το μέλλον.** *"Χωρίς το σχολείον περιπατούμεν εις το σκότος",* έλεγε.

Ο βασικότερος λόγος που επικεντρώθηκε στη στήριξη της ελληνικής γλώσσας είναι ότι πλέον πολλοί Έλληνες, αν και παρέμεναν ορθόδοξοι στην πίστη, ωστόσο είχαν αλλάξει τη καθομιλουμένη γλώσσα. Αυτό είχε συμβεί γιατί κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας σε πολλές περιοχές ζούσαν αναμειγμένοι Έλληνες με άλλες φυλές της οθωμανικής αυτοκρατορίας, με αποτέλεσμα να ανταλλάξουν μεταξύ τους πολλά πολιτιστικά στοιχεία.

Τέλος, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως τόνιζε την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας για τον λόγο ότι και η Εκκλησία μας υιοθετεί την συγκεκριμένη γλώσσα. Συγκεκριμένα έλεγε πως **αν δεν σπουδάσει κανείς τα ελληνικά δεν θα μπορέσει να κατανοήσει εκείνα που ομολογεί η Εκκλησία μας.**